

Tjaša Franko

DÍA DE MUERTOS

Dan vseh svetih

DÍA DE MUERTOS

Dan vseh svetih

Oaxaca, Mehika

Med bivanjem v Oaxaci, Mehika v letih 2019-21 sem imela dvakratno priložnost opazovati dogajanje ob Dnevu vseh svetih ('Día de Muertos') in kaj kmalu spoznala, da praznovanje smrti, s poudarkom na obredju pokojnih prednic_kov, zavzema v mehiškem prazničnem življenju posebno mesto. Praznovanja v čast pokojnic_kov, ki se obeležujejo od 18. oktobra do konca novembra z vrhuncem med 31. oktobrom in 3. novembrom, niso le spomin na umrle, ampak srečanje dveh svetov: sveta živih in sveta pokojnih. Nerazdružljivost življenja in smrti je povezana s predkolumbovskim, predazteškim in predmajevskim kultom rodovitnosti in kultom prednikov. Religije in ideologije različnih civilizacij Stare Mehike so temeljile na splošni kozmološki razlagi sveta in človeka v njem, ki je pogojevalo natančno opazovanje naravnega okolja, vremena in nebesnih teles, kot tudi uravnavajoče se sile nasprotij (npr. moško - žensko, svetloba - tema, rojstvo - smrt, stvarjenje - uničenje). Življenje je v omenjenih družbah predstavljalo ciklično ponavljanje in izničenje - šele smrt namreč omogoča novo rojstvo. Tudi danes je smrt sprejeta in praznovana kot del življenjskega ciklusa. O tem pravi tudi mehiški rek: *"Al fin que para morir nacimos. / Rojeni, da umremo."*

Divanhi ob hišnem oltarju.

Santa María Huatulco, Oaxaca, 31. oktober 2020

Hišni oltarji ('*altar de muertos*') so opremljeni s podobami prednic_kov, pokojnic_kov, okrašeni s cvetjem (najpogosteje so za okrasitev uporabljene tagetes oz. '*flor de muertos*' (cvet mrtvih) kot je cvetlica poimenovana med Oaxaškim prebivalstvom), svečami, '*copal-om*' (smola kateri so dodane dišavnice in zelišča), '*calavera-mi*' (dekorirane lobanje narejene iz sladkorja) ter jedmi in pijačo, ki jih navadno ponudijo pokojnicam_kom (npr. '*tamales*' (koruzna masa z navadno dodanim fižolom ali mesom in/ali zelišč in pikantne omake, zavita v koruzni ali v Oaxaci pogosteje uporabljen palmov list), '*pan de muertos*' (kruh mrtvih), '*mole*' (omaka, ki izvira iz Oaxace in je pripravljena iz več kot 80 različnih sestavin), '*chocolatl*' (navadno v vodi kuhana sladka čokoladna pijača), kava in '*mezcal*' (alkoholna pijača narejena iz agave)). Kot pravi izročilo, duše pokojnic_kov sicer hrane ne morejo zaužiti, lahko jo pa vonjajo - vonj simbolno nakazuje na prehodnost, spremembo.

Sveče in kadila morajo biti prižgane ves čas praznovanja.

Prižig sveč in kadil na hišnem oltarju.

Oaxaca de Juárez, 2. november 2020

Fotografija 1, 2 (iz leve): Praznovanje se iz domov premakne tudi na ulice in druge javne prostore.

Fotografija 3: Detajl iz hišnega oltarja

Oaxaca de Juárez, 2. november 2020